

vicum adire, ut clericis inter se Ecclesiae illius discordantibus pacem reformaret. Et licet finem dierum suorum adfuisse non ignoraret, proficisci tamen ob istiusmodi causam non recusavit, memorans illud evangelicum: *Beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur: volensque pacem omnibus relinquere, exemplo Domini in die ascensionis suae apostolis dicentis: Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis. In pace vos dimisi, in pace vos inveniam.* Cumque hac causa cum familiari discipulorum comitatu iter perageret, mergos in flumine videt piscium multitudinem captantes, et dixit: Forma haec daemonum est. Tunc illis potenti virtute verborum imperavit, ut eum gurgitem relinquentes arida desertaque appeterent loca. Statimque mirum in modum omnes in una turba congregatae relicto flumine montes silvasque petierunt. Et admirati sunt, qui simul aderant, talem in Martino esse virtutem, ut etiam avibus sive daemonibus imperaret per gratiam Dei.

XIV. *Aegrotat: molliorem lectum sibi sterni recusat.* — Cumque in illo vico, ad quem ierat, paucis diebus commoratus, pace inter clericos restituta, jam regredi ad monasterium cogitaret, viribus corporis cepit repente destitui; convocatisque discipulis, indicavit eis jam adesse tempus resolvendi spiritum ejus a corpore. Tunc vero luctus et moeror omnium, vox una plangentium et dicentium: Cur nos, Pater, deseris, aut cui nos desolatos relinquis? Invadent enim gregem tuum lupi rapaces. Et quis nos a rapacitatibus eorum, te recedente, defendet? Scimus quidem te desiderare Christum, sed salva tibi praemia tua, nec dilata minuentur; nostri potius miserere. Tunc ille motus eorum fletibus lacrymasse perhibetur; conversusque ad Dominum supplicii voce dixit: Domine, si adhuc populo tuo sum necessarius, non recuso laborem; fiat voluntas tua. Nimirum nesciebat quid potius mallet: quia nec hos deserere, nec a Christo volebat diutius separari. Nihil enim in voto suo ponens omnia haec in Dei arbitrio dimisit dicens: Domine, si adhuc me vis in corpore manere, non recuso laborem: et si parcis aetati, bonum est mihi: fiat voluntas tua. Hos autem, de quibus timeo, tu ipse custodi. O virum ineffabilem, nec labore vi-

ctum, nec morte vincendum, qui nec mori timuit, nec vivere recusavit! Sed cum a discipulis rogaretur, ut stramenta sub se faceret poni, vi febrim per aliquot dies laborans, Non decet, inquit, filii, non decet Christianum, nisi in cinere et cilicio mori; ego enim, si aliud vobis reliqui exemplum, ipse peccavi. Et cum iterum a presbyteris, qui ad ejus infirmitatem venerant, rogaretur, ut corpusculum lateris mutatione relevaret, Sinite, inquit, sinite me, fratres, potius caelum quam terram videre, ut in suo itinere jam iturus ad Dominum meus spiritus dirigatur.

XV. *Inter angelicos hymnos animam agit.* — Anno igitur aetatis suae LXXXI, et episcopatus sui XXVI, maturus annis et moribus apud Condatensem diocesis suae vicum, ut diximus, feliciter recessit a saeculo. Sed inter divina sacrae praedicationis verba, cum angelicis caelestium hymnorum vocibus, circumstantibus suis discipulis, gratia plenus et sanctitate, sanctam Jesu Christo tradidit animam. Multi enim in ejus transitu voces audierunt angelorum sanctum Martinum laudantium. Quanta autem multitudo ad ejus obsequium convenerit, narrari non potest. Multi enim ex vicinis urbibus et monasteriis atque vicis cum lacrymis venerunt, una voce sanctum Martinum lugentes. O quantus erat luctus omnium! quanta praecipue lamenta monachorum et virginum dicentium, quia pium est gaudere Martino, et pium est flere Martinum. Pium enim erat eum vivere, pium erat et mori; quia in vita sua placuerat Deo.

XVI. *Turonis sepelitur.* — Cujus quidem corpus a clericis civitatum, et populorum turbis, cum laudibus et hymnis ad Turonicam portatum est civitatem, ibique cum magna veneratione sepultum est, assequente eum caelesti turba cum caelestibus hymnis usque ad locum sepulcri. In quo postea loco beatus antistes Perpetuus novam laudabili opere construxit ecclesiam, tanti patroni talisque viri condignam meritis. In qua etiam usque hodie multa miraculorum signa, plurimae sanitatum virtutes, consolationes moerentium, et pietates letantium, praestante Domino nostro Jesu Christo, fieri solent: qui vivit et regnat in unitate majestatis, per omnia saecula saeculorum. Amen.

* Clausula haec eadem est ac praecedentis scripti, supra num. 11.

163. OPUSCULUM SECUNDUM.

VITA S. VEDASTI EPISCOPI ATREBATENSIS,

Scripta circa annum 800.

Dulcissimo dilectionis filio Radoni * abbati humilissimis levita Albinus salutem.

* Radoni. Surius, Rodani. Is abbas factus monasterii Vedastini anno 795 monasterium, templum et cultum sancti Vedasti maximis sumptibus instaura-

I. Dilectionis vestrae venerabile praecipuum seculi, Vitam sancti Vedasti Patris vestri et intercesso-

vit; et anno 815 obiit, prout legitur in Chron. Vedastino apud Locrium et Franc. Le Bar in monumentis mss.

ris nostri, emendare studui^a: non quod aliquid illius excellentissimis meritis dignum valuissem, sed quod nihil tuæ reverentiæ jussis denegare ratum putavi. Idcirco ad te maxima [Boll., maxime] pertinent harum laus vel vituperatio litterarum. Utinam tibi et fratribus, qualescunque sint, placeant. Deprecor autem, ut meum laborem orationum vestrarum solatio remunerare dignemini; et unus merear esse vestrum in charitatis communione: illius semper memores mandati, qui dixit: *Hoc est præceptum meum, ut diligatis invicem* (Joan. xv, 12). In hoc enim mandato omnium salus consistit: hoc cunctis pernecessarium esse constat, et maxime iis qui gregem Christi regendum accipiunt. Quapropter tu, charissime, gregem quem accepisti regendum, fraterno amore diligenter erudire studeto, et sanctis admonitionibus eum per pascua vitæ deducere satage. Habes in omni opere bono Christum adiutorem, sanctum quoque Vedastum intercessorem. Sicut magno labore domum Dei optime habes ornata et largissimis donis decorata; ita sibi [Boll., tibi] subjectos bonis moribus ornari contende, et eos in divina laude fac consistere; et quod angeli semper agunt in cœlis, hoc fratres jugiter faciant in ecclesiis. Tuum est præcipere, illorum obedire. Tuum est præire, illorum subsequi. Omnium itaque in servitio Dei una debet esse voluntas, ut una fiat in regno Dei remuneratio.

II. Nullus horis canonicis se divinis subtrahat laudibus, ne propter aliquam negligentiam cujuslibet locus in conspectu Dei vacuus inveniat: et verba Dei in ecclesiis intimo cordis affectu proferantur, et cum magna reverentia Dei omnipotentis officia celebrentur [omne vero ministerium Christi humiliter et devote impleatur]. Omnes ubique obedientiam in sæculi necessitatibus fideliter et strenue peragant^b. Fiat equidem inter omnes concordissima pax, et sanctissima charitas [et devotio vitæ regularis]. Seniores bonis exemplis et sedula admonitione erudiant juniores, illosque diligant ut filios: et illi quasi patres eos honorificent, illorum cum omni alacritate obediant præceptis. Tua vero, venerande fili, conversatio omnibus sit exemplum salutis. Cave, ut nec minimus quis in tua scandalizetur vita, sed ædificetur et roboretur in via veritatis: quia tibi ex illorum salute merces judicabitur æterna. Cani capilli extremum denuntiant properare diem. Quapropter paratus esto omni hora in occursum Domini Dei tui. Dilectio fraterna, et eleemosynæ miserorum, et vitæ castitas præparent tibi gradus in cœlum. Diligenter elabora tibi æternos dies felices. Honor sæcularis, quem habes, spiritualem tibi abundet in gloriam.

III. Festivis diebus veniente ad ecclesiam populo, fac eis prædicari verbum Dei^c; et quocunque vadis, clerici servitium Dei pleniter peragant; tecum eant,

^a *Emendare studui.* De hoc diximus in Monito prævio.

^b Bolland.: *Omnis itaque obedientia in sæculi necessitatibus fideliter et strenue peragatur.*

sobrietate ornati, non ebrietati assueti; quorum honestas vitæ aliis **164** sit doctrina salutis; curamque ubique habeas maxime pauperum, viduarum, orphanorum, ut audias in die tremendo a Domino Christo cum aliis eleemosynam facientibus: *Quandiu uni ex his minimis fecistis, mihi fecistis* (Math. xv, 40). Esto miseris ut pater, et causam ad te clamantium diligenter discute, et parce in te peccantibus, ut Deus tuis parcat peccatis. Esto justus in judiciis, et misericors in debitis. Magister virtutum, moribus honestus, verbis jucundus, vita laudabilis, in omni opere Dei devotus. Fratres quoque hortare, ut sanctas diligentissime legant Scripturas. Non confidant in linguæ notitia, sed in veritatis intelligentia, ut possint contradicentibus veritati resistere. Sunt tempora periculosa, ut apostoli prædixerunt, quia multi pseudodoctores surgent, novas introducentes sectas, qui catholicæ fidei puritatem impiis assertionibus maculare nitentur (*II Tim.* iii, 1; *II Petr.* ii, 1). Ideo necesse est Ecclesiam plurimos habere defensores, qui non solum vitæ sanctitate, sed etiam doctrina veritatis castra Dei viriliter defendere valeant.

IV. Has vero piæ admonitionis litterulas non quasi nescienti direxi, sed ut veræ charitatis in meo pectore fidem ostenderem. Quid facit amicus, si se ipsum verbis non ostendit? Si divites pauperum munuscula non spernunt, cur et vestræ sapientiæ lumina nostræ rivulos intelligentiæ respuere debent? Nam et majores amnes rivulis augentur influentibus, et ipse Dominus viduæ laudavit duo minuta, quæ ex inopia suæ paupertatis larga manu Deo, quod habuit, obtulit (*Luc.* xxi, 2). Et ego quamvis scientia inops, tamen fideli [Boll., fraterno fidelis] amore vestræ hæc munuscula direxi pietati, obsecrans ut tam humili fraternitatis ea intuitu respicere digneris, quam nos pia devotionis charitate illa vobis dirigere studuimus. Omnipotens Deus, te tuosque [charissimos] fratres in omni bono proficere faciat, et ad beatitudinem æternæ gloriæ pervenire concedat.

CAPUT PRIMUM.

Doctrina Christiana regi Chlodoveo explicata a sancto Vedasto.

V. Postquam Deus et Dominus noster Jesus Christus ovem quærere perditam de cœlis in hunc mundum per virginalem venerat uterum (*Luc.* xv, 4), et tota suæ dispensationis et nostræ salutis peracta plenitudine, cum triumpho gloriæ ad sedem paternæ majestatis reversus [est], ut tetricas [Al., tetras] ignorantie tenebras toto depelleret orbe, multa sanctorum lumina doctorum, evangelicæ prædicationis luce fulgentia, toto diviserat mundo: ut sicut cœlum fulgentibus ornatur stellis, quæ tamen omnes ab uno illustrantur sole; sic et lata terrarum spatia sanctis splenderent doctoribus, qui tamen ab æterno sole illuminati, divina præeunte gratia, cæ-

^c *Fac eis prædicari Verbum Dei.* Quod argumento est, jam eo tempore concionandi officium in ecclesiis monasticis viguisse. Mabill. tom. II Annal. pag. 322.

cas ignorantiae tenebras veræ fidei fulgore [et] glorioso Christi nomine illustrarent, ut eis ministrantibus, longa ab initio sæculi esuries æternæ vitæ epulis satiaretur. De quorum numero sanctus Dei sacerdos Vedastus, et prædicator egregius, temporibus fortissimi regis tunc temporis Francorum Clodovei ^a, in has divina dirigente gratia ob multorum salutem pervenit regiones; quatenus supernæ pietatis suffultus auxilio, populum diabolica fraude deceptum, et errorum laqueis captivum in viam dirigeret salutis æternæ et veræ, quæ in Christo est, libertati restitueret. Sed ut hoc acceptabili, secundum Apostolum, fieret tempore, qui ait: *Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis* (II Cor. vi, 2); Dominus Jesus, qui vult omnes homines salvos fieri (I Tim. ii, 4), competentem suo famulo prævidebat causam, quomodo opportune ad ministerium verbi Dei pervenire valisset.

VI. Contigit vero præfatum Francorum regem Clodoveum Alemannis bella [Boll., bellum] inferre ^b, qui tunc temporis regno suo per se potiti sunt: sed non eos ita offendit imparatos, ut voluit. Nam fortissima collecta manu, regi circa ripas Rheni 165 fluminis obviaverunt unanimes, bellica virtute patriam defendere, vel libera manu pro patria mori; et fortissime utrinque decertatum est: hi, ne triumphum gloriam; illi, ne patriæ perderent [Al., proderent] libertatem, in mutuam corruentes cædem. Igitur rex nimio turbatus terrore, dum inimicos vidit fortiter pugnare, et suos pene ad interuersionem vinci, magis cepit de salute desperare quam de victoria sperare. Etsi autem necdum voluntate renatus esset in Christo, tamen necessitate cogente, ad Christi confugit auxilium. Et quia reginam habuit religiosam, baptismique sacramentis initiatam, nomine Clotilden ^c, oculos cum hac voce ad cælum levavit: O Deus unicæ potestatis, et summæ majestatis, quem regina Clotildis colit, confitetur et adorat: concede mihi hodie de inimicis meis victoriam. Nam ex hac die tu solus mihi eris Deus, et veneranda potestas. Tu mihi triumphum præsta, et ego tibi servitium promitto sempiternum. Mox divina operante pietate, terga verterunt Alemanni, victoria cessit regi et Francis. O mira omnipotentis Dei clementia! O ineffabilis bonitas, qui sic exaudit et nunquam derelinquit sperantes in se! Quanta fide Christiani illius misericordiam invocare debent, dum paganus rex ad unius precis effectum tantam promeruit victoriam. Cui ex antiquis hujus divinæ pietatis adæquare auxilium debemus, qui ob unius momenti lacrymas tam celebrem venturo suo servo contulit triumphum; nisi Ezechie regi, qui in angustia tribulationis una

^a Clodovei, qui imperavit a fine anni 479 ad 509, quo obiit 27 Nov. BOLLANDUS.

^b Alemannis bella inferre. De hoc Clodovei cum Alemannis bello agunt Greg. Turon. lib. ii, cap. 50; Aimoinus lib. i, cap. 15; Hincmarus aliique scriptores. Gestum id est anno regni ejus 13, Christi 494. Recentiores scriptores prælium hoc assignant Tulpiaco, vulgo Zullich, sed verius alii credunt Aleman-

tantummodo petitione promeruit, non solum a præsentis vastatione civitatem superna protectione defendi, sed etiam in eadem nocte, qua preces in divinas effuderat aures, centum octoginta quinque millia hostium lætus et liberatus occidi viderat (IV Reg. xix)?

VII. Hæc vero victoria, de qua ante diximus, regi populoque suo causa fuit salutis æternæ, et ne lucerna, sanctus videlicet Vedastus, sub modio lateret absconditus, sed supra candelabrum positus, exemplis vel prædicationibus in domo Dei lucens, ab errore idololatriæ et caligine ignorantiae in viam plurimos educeret veritatis. Igitur superatis hostibus, et rebus in pace compositis, et Alemannis suæ subjectis ditioni, rex ovans cum laude triumphi ad patriam rediit. Et ut fidelis tantæ sibi gloriæ largitori sponsor appareret, festinavit servorum Christi sacra imbui prædicatione, et sancti baptismatis ablui sacramentis. Venit autem ad Tullum ^d oppidum, ubi sanctum agnovit Vedastum laudabili religione soli servire Deo, et dulcissimos contemplativæ vitæ carpere fructus. Hunc vero ad sanctum Remigium Christi clarissimum sacerdotem, ad Rhemorum properans civitatem, sibi socium assumpsit: quatenus per singulos itineris sui gressus saluberrimis ab eo imbueretur doctrinis, et catholice fidei firmis initiaretur fundamentis: ut paratus fide et virtutum scientia, a tanto pontifice spirituali ablueretur lavacro, et ab illo donis cœlestibus confirmaretur, quod ab isto, divina prius præveniente gratia [Al., clementia], evangelicis coeptum fuerat prædicationibus. Hic ad fontem vitæ festinantem deducebat regem; ille in fonte salutis æternæ venientem abluabat. Ambo propemodum pari pietate patris [Forte, patres]: hic doctrina fidei, ille baptismatis unda: utrique æterno regi regem temporalem munus obtulerunt acceptabile. Hi sunt duæ olivæ et duo candelabra lucentia (Zach. iv, 3), a quibus rex præfatus in via Dei eruditus, miserante Deo, portam perpetuæ lucis ingressus, cum fortissima gente Francorum credidit Christo: et facta est gens sancta, populus acquisitionis (I Petr. ii, 9), ut annuntientur in eo virtutes illius qui eos de tenebris vocavit in admirabile lumen suum.

CAPUT II.

^D *Miracula et virtutes sancti Vedasti. Baptismus Clodovei regis.*

VIII. Sacra igitur evangelicæ auctoritatis narrat historia, Dominum Jesum Jericho pergentem ad confirmanda fide suæ majestatis corda populi præsentis, cuidam cæco ad se clamanti lumen reddidisse oculorum (Luc. xviii.), ut per corporale unius illius 166 cæci lumen spiritualiter multorum illumina-

nos victos fuisse circa Argentoratum. Vid. Bollandum in hunc locum.

^c Clotilden. S. Clotildis, alii Chlotildis, Crotildis, Hlotild, Rothild, Rothildis, colitur 3 Junii.

^d Venit ad Tullum oppidum. Tullum urbs est episcopalis ad Mosellam, ubi rex sanctum Vedastum agnovit, comitemque sui adscivit itineris, inquit Aimoinus lib. i, cap. 16.

rentur pectora. Ita et sanctus Vedastus, Deo Christo donante, per cuiusdam illuminationem cæci, fidem quam verbo prædicavit, in corde regis miraculo confirmavit: ut rex ipse intelligeret, tam sibi esse necessarium cordis lumen, quam cæco oculorum illustrationem: et quod divina operata est gratia per preces famuli sui in oculis cæca nocte castigatis; hoc per sermones ejusdem famuli, eadem operante potentia, per spiritualis intelligentiam lucis in suo pectore perficeretur. Nam [dum] regia excellentia condigno comitatu cum multitudine maxima [iret] populi, iter agentibus illis, venerunt in quemdam pagum, qui incolarum terræ illius consuetudine Vungise a pagus dicitur, prope Reguliacam b villam, quæ sita est super florigeras Axonæ fluminis ripas. Et ecce ejusdem fluminis pontem rege transeunte cum multitudine populi, obviavit illi cæcus quidam hujus diutissime solaris expertus luminis: forte nec sua cæcatus culpa, sed ut manifestarentur opera Dei in illo, et per illius illuminationem præsentem plurimorum illuminarentur corda spiritualiter. Qui cum intellexisset a prætereuntibus, sanctum Vedastum Christi servum in eodem iter agere comitatu, clamavit: Sancte et electe Deo Vedaste, miserere mei, et supernam pio pectore diligentius deposce potentiam, ut meæ subveniat miserix. Non aurum posco, nec argentum, sed ut mihi lumen per sanctitatis tuæ preces restituat oculorum. Sensit itaque vir Dei virtutem sibi adesse supernam: non ob illius cæci tantummodo, sed plus propter præsentis populi [Al., præsentis sæculi] salutem, totum se in sacras effudit preces, in divina fidens pietate, et dexteram cum signo crucis posuit super oculos cæci, dicens: Domine Jesu, qui es lumen verum, qui aperuisti oculos cæci [nati] ad te clamantis, aperi oculos et istius, ut intelligat populus iste præsens, quia tu es Deus solus, faciens mirabilia in cælo et in terra. Mox ille cæcus lumine recepto, gaudens perrexit viam suam. In quo loco tempore sequenti a religiosis viris ædificata est ecclesia in testimonium miraculi istius, in qua orantibus et credentibus usque hodie c beneficia præstantur divina.

IX. Igitur rex a viro Dei evangelicis apprime imbutus doctrinis, et hoc præsentis miraculo in fide firmiter confortatus, nil moratus in via, nil dubitans in fide, sed magna alacritate animi, magna festinatione itineris, sanctissimum pontificem Remigium videre properavit, ut illius sacratissimo ministerio, Spiritu sancto operante, in remissionem peccatorum et spem vitæ æternæ, catholici baptismatis vivo

a Vungise pagus. Alibi legitur Vongise, Vungisus pagus. In itinerario Antonini Vongus vicus. In Capitulari Caroli Calvi ad annum 853 dum pagi per missaticos ordinati describuntur, Vonziso. In præcepto Ludovici pro Ecclesia Rhemensi, castrum Vonzense; et apud Flodoardum Municipium Vongum; vulgo Vouzy, quod pago seu ditioni subjectæ nomen dedit. BOLLAND.

b Prope Reguliacam villam. Alibi Rilugiaco. Vicus est ad Axonam (Aisne), Rilly dictus, inter Attiniacum et Vongum.

ablueretur fonte. Cum quo aliquantis moratus est diebus, ut ecclesiasticis satisfaceret sanctionibus, et pœnitentiæ secundum apostolicum præceptum prius ablueretur lacrymis, dicente beato Petro principe apostolorum: Pœnitentiam agite, et baptizetur unusquisque vestrum in nomine Jesu Christi (Act. 11, 38): et [sic] in nomine sanctæ Trinitatis cœlestis mysterii baptismum susciperet. Sciens vero beatus pontifex apostolum dicere Paulum: Omnia vestra honeste cum ordine fiant (I Cor. xiv, 40): statuit [Al., constituit] diem d, quo rex ecclesiam intraret ad suscipienda divinæ pietatis sacramenta. Quale fuit tunc sanctis Dei gaudium, qualis in Ecclesia Christi lætitia, cum viderent regem Ninive ad prædicationem Jonæ de solio majestatis suæ descendisse, et in cinere sedisse pœnitentiæ, et sub pia Dei sacerdotis dextera suæ excellentiæ caput humiliare (Jon. 111). Baptizatus itaque rex cum optimatibus suis et populo, qui divina præveniente gratia salutaris lavacri gaudebant suscipere sacramentum.

167 X. Utriusque et victoriæ ex hostibus, et suæ salutis voti compos, ad sceptrum regni gubernanda reversus est, sanctumque Vedastum beato pontifici commendavit Remigio. Qui ibi moratus, vitæ meritis et virtutum claruit exemplis, omnibus amabilis et venerabilis factus est. Fuit enim morum dignitate religiosus, charitate præcipuus, fraterna dilectione jucundus, humili pietate eximius, orationum vigilantia assiduus, sermone modestus, corpore castus; jejuniis sobrius, miserorum consolator; non de crastino cogitans, sed semper de Dei confidens clementia, omnes ad se venientes æternæ vitæ pascebat alimento. Nullum in sua despiciebat angustiam, sed pie consolationis verbo reficiebat mœstos. Nemi nisi verbo nocuit, sed fraterno amore cunctis prodesse satagebat. Unde et a quam plurimis illustribus frequentabatur viris, ut illius sacratissimo alloquio, vel in tristitia cuiuslibet sollicitudinis susciperent consolationem, vel in religione ecclesiasticæ exercitationis puram ab eo audirent veritatem. Unde et illius pia devotione [Al., admonitione] multi a diaboli laqueis liberati sunt, et vias vitæ perpetuæ, superna adjuvante pietate, ingressi sunt. Scilicet multi, ut supra diximus, ob celeberrimam sanctitatis famam nobilium vel plebeiorum, virum Dei visitare solebant, ut consolarentur per gratiam, quæ abundabat in labiis illius; et quia ex abundantia cordis os loquitur (Matth. xii, 34), et quia fraterno amore omnes diligebat, omnibus se affabilem præstabat. Aliorum salutem suam reputans lucrum, nec Dominicæ talen-

c Usque hodie. Baldericus testatur, adhuc suo tempore, id est, sæculo Christi undecimo existisse eam ecclesiam in testimonium virtutis hujus constructam. BOLLAND.

d Statuit diem. « Quo natum redemptionis suæ cœli Dominum mundus accepit, et quo Christus ortus est mundo, » inquit S. Avitus in Epist. ad Chlodoveum regem. « Unde, addit, nos jam securos vestri sacra nox reperit, qua videtur baptizatus. » BOLLAND.

tum pecuniæ pigritiæ obruit humo, sed quotidiano A charitatis sudore multiplicare studebat, ne vacuus re-
veniente Domino suo in conspectu illius appareret
[Al., inveniretur].

XI. Igitur quidam vir nobilis et religiosus inter
alios famulum venit visitare Christi, ut per eum cœ-
lestis doctrinæ reficeretur melle. Et dum sermo dul-
cissimæ allocutionis in longum traheretur, et sol
medium cœli transiens centrum, crescentes dupli-
carent umbras, nolebat vir Dei hospitem suum absque
charitatis dimittere viatico. Mandavit autem [Boll.,
sed mandavit] puero, ut si quid illi remansisset vini,
charo pocula portaret amico, quatenus in utroque
et anima refectus et corpore confortatus domum
rediret. Sed propter hospitem frequentiam, et viri
Dei largam erga omnes munificentiam, non arida Pa-
tris charitate, aridum invenit vasculum, in quo vi-
num servari solebat. Mox tristis, tacito murmure,
hoc ipsum puer paternis intimavit auribus. Qui ve-
recundiæ rubore perfusus, charitatis tamen dulce-
dine abundans corde, in divina confisus suffragia,
tacitus paulisper Deo preces effudit, nil de divino
dubitans auxilio, nil de suæ petitionis hæsitans effe-
ctu, totus in ejus credens clementia, qui de arida
petra sitiienti populo fontem aquæ vivæ produxit
(Exod. xvii; Num. xx); vel in Cana Galileæ aquam
in mirabilis vini convertit saporem [Al., vertit in vi-
num] (Joan. ii), dixit puero: Vade in Dei confidens
bonitate, et quodcumque inveneris in vasculo, non
euncteris nobis afferre. Qui celer, paterno obediens
præcepto, cucurrit et vas vino optimo superaffluens
invenit: gratias Deo agens, alacri animo venienti et
ejus sociis, propinavit amico, qui duplici roboratus
charitate, remcavit in propria. Sed famulus Christi,
ne vanis jactantiæ verbis vel rumigero populi cele-
braretur favore, sub magna attestazione præcepit
puero, omnibus vitæ suæ diebus hoc tacere miracu-
lum, plus Deo soli cognitum esse cupiens quam homi-
nibus; certo sciens omnium esse virtutum veram
in humilitate custodiam, et hanc esse quæ charitatis
gradibus altissima cœli regna conscendat [Boll., con-
scendit], ipsa dicente Veritate: *Omnis qui se humiliat,
exaltabitur* (Matth. xxiii, 12).

CAPUT III.

Sancti Vedasti episcopatus Atrebatensis.

XII. Cumque viri Dei celeberrima vulgaretur fama,
et charitatis in eo munificentia, et religio vitæ, et
verbi Dei instantia longe lateque ab omnibus celebra-
retur [Al., magis magisque excresceret], visum est
beatissimo pontifici Remigio, tam præclaram Christi
lucernam melius esse supra candelabrum ponere, ut
splendidissimo suæ sanctitatis fulgore latius ad sal-
utem luceret multorum, quam sub unius loci lateri-
bus [Boll., latebris] propemodum abscondita lateret.
Divina igitur dispensatione, et salubri sacerdotum

* *Attilæ*. Anno Christi 450 et sequenti. De Attila
Sidonius Apollinaris in Panegyrico Aviti carm. vii,
vers 327, ita canit:

consilio, ordinavit eum episcopum, et ad prædican-
dum verbum vitæ **168** Atrebatensi eum direxit urbi,
quatenus populus diu in antiquis malæ consuetudinis
erroribus jacens, Deo auxiliante, per assiduam sa-
cræ prædicationis instantiam, per illum in viam ve-
ritatis et agnitionem Filii Dei deduceretur. Qui
pontificatus gradu et prædicationis officio suscepto,
concitus ad præfatam ire perrexit urbem; sed in
auspiciis futuræ prosperitatis et salutis, Deus cu-
jusdam miraculi testificatione ejus patefecit civibus
introitum.

XIII. Igitur in ipsa civitatis porta duos habuit ob-
viam sibi egenos et infirmos, cæcum scilicet et clau-
dum, miserabili a viro Dei voce stipem [Boll., sti-
pendia] postulantes. Mox sacerdos Christi illorum
condolens miseriam secum tractabat quid illis solatii
præstare posset. Et cum apostolicus prædicator pec-
uniam in sacculis se non habuisse sciret, in divina
confidens clementia, et sanctorum apostolorum Pe-
tri et Joannis confortatus exemplo, ait: Aurum et
argentum non est mecum; quod autem habeo, id est,
charitatis officia, et pietatem orationis [Al., pietatis
orationem] ad Deum, hoc vobis præstare non differo
(Act. iii, 6). Et post hæc verba vir Dei ex intimo
cordis affectu pro illorum miseria fudit lacrymas, et
cum fidei puritate opem illis poscebat divinam, vel
pro illorum corporali, vel pro populi præsentis sa-
lute spirituali. Nec tam piæ et tam necessariæ pro-
ces inefficaces esse potuerunt, sed ab illo, qui per
Isaiam inquit Prophetam: *Tempore opportuno exau-
divi te, et in die salutis adjuvi te* (Isai. xlix, 8): mox
ambo in conspectu multitudinis optatam receperant
sanitatem; hic luminis claritate ditatus, ille pedum
velocitate lætatus. Ambo supernæ gratias agentes
pietati, majora quam speraverant munera repor-
tantes, domum reversi sunt. Sed et hoc mira-
culum sanitatis in illis, plurimis causa fuit salutis
æternæ. Videntes enim cœlestem virtutem verba
consequi sacerdotis Dei, relictis idololatriæ sordibus,
in Christum credentes, vivo sacri baptismatis fonte
purgati sunt.

XIV. Præfati vero miraculi testificatione vir Dei
favore populi suffultus, singula civitatis loca pera-
grans, quæsivit inter ruinas ædificiorum, si quod ec-
clesiæ signum inveniri valuisset. Nam antiquis ferme
temporibus, sacræ in illis locis fidei floruisse religio-
nem agnovit; sed propter peccata habitatorum terræ
illius, occulto Dei judicio, sed justissimo, tradita est,
cum cæteris Galliæ vel Germaniæ civitatibus, pagano
et perfido Hunnorum regi Attilæ * urbs quoque illa
deprædanda: qui propter animi sui sævitiam, nec
sacerdotibus Dei honorem, nec ecclesiis Christi re-
verentiam impendere sciebat, sed omnia, quasi tem-
pesta immanissima, ferro vastavit et igne. Tunc in
similitudine Hierosolymitanæ vastationis, quæ ab im-
pio Babyloniarum rege facta est, venerunt gentes in hæ-

Et jam terrificis diffuderat Attila turmis
In campos se, Belga, tuos. BOLL.

reditatem Dei, et pollutis manibus profanaverunt A sacraria Christi, effundentes servorum Dei sanguinem circa altaria altissimi regis (*IV Reg. xxv*). Non hæc paganorum fecit fortitudo, sed populi Christiani promeruerunt peccata. Invenit vero famulus Christi antiquæ ruinas ecclesiæ, inter murorumque fragmenta veprum crescere densitates: ubi quondam psallentium chori, ibi lustra et latibula ferarum visa sunt, stercorebus et immunditiis omnia plena, ita ut vix vestigium aliquod remansisset murorum. Hæc cernens, intimo cordis dolore ingemuit, dicens: O Domine, hæc omnia venerunt super nos, quia peccavimus cum patribus nostris, injuste egimus, iniquitatem fecimus. Sed tu, Domine, memor esto misericordiæ tuæ, et nostris parce peccatis, et ne obliviscaris pauperum tuorum in finem (*Psal. cv, 6*).

XV. Dum hæc itaque lacrymosis murruraret querelis, ecce subito ex ruinosis speluncis ursus prosluit. Cui vir Dei cum indignatione præcepit, ut in deserta secederet loca, et sibi comoda inter condensa silvarum quæreret habitacula, nec ultra illius fluminis ripas transiret. Qui mox tali territus minatione fugit, nec unquam postea illis visus est in partibus. O mira omnipotentis Dei in sanctis suis potentia, quibus bestia ferocissimæ obedire sciunt! O miserabilis hominum audacia, qui salutiferæ prædicationis verba, a sanctis prolata doctoribus contemnere 169 non metuunt. Irrationabilis bestia, in obtemperando sanctorum præceptis quodammodo ratione utitur humana: homo vero ad imaginem Dei conditus, ratione preditus, honorem suum non intelligens, comparatus est jumentis insipientibus, et similis factus est illis (*Psal. xlviii, 13*).

XVI. Dum vero comperisset vir Dei ecclesias Christi desertas, cor populi idololatriæ erroribus infectam, ignorantia tenebris obcæcatum, gemino se pietatis subdidit labori. Populum sedula intentione ad agnitionem veri luminis perduxit, ecclesias ad culmen summi honoris erexit, presbyteros et diaconos sibi in adjutorium per diversa Ecclesiarum disposuit loca; et ubi prius speluncæ fuerunt latronum, ibi orationum domos construxit, magisque divinis intendit eas ornare laudibus, quam pompaticis sæculi divitiis comere. Fuit vero pauperibus largus, divitiis affabilis, quatenus omnes vel largitate munerum, vel jucunditate verborum in viam deduceret veritatis. Sciens itaque nullatenus superba potentia colla ad Christianæ religionis humilitatem inclinare [*Boll.*, converti vel inclinari] posse, nisi per suavissimas pietatis admonitiones, apostolico instructus exemplo, omnibus omnia factus, ut omnes lucrificeret (*I Cor. ix, 12*), seniores honoribus præveniens, juniores paterna dilectione admonens, ubique per officia charitatis non sua quærens, sed quæ Dei sunt,

^a *Regem Clotarium*. Clodoveo anno 509 die 27 Novembr. defuncto successerunt quatuor filii, inter quos primus Clotarius, apud Suessionas sede posita, præfuit Atrëbatibus. *BOLL.*

^b *Optimatibus*. Plures ex his paganos fuisse, eis-

Christi secutus vestigia, potentium convivia non contempsit, non luxuriæ causa, sed prædicationis obtentu, ut familiaritate concordia [*Boll.*, familiaritatis concordia], facilius verbum Dei convivantium infunderet cordibus.

XVII. Igitur quidam nobilis Francus, potentia clarus, Ocinus nomine, regem Clotarium ^a prædicti regis Clodovei filium, qui tunc temporis regni nobiliter rexerat sceptrâ [*Boll.*, regebat sceptrum], vocavit ad prandium, quod magno apparatu in domo sua regi et suis paraverat optimatibus ^b. Rogatus quoque est sanctus ad convivium Vedastus. Qui domum intrans, more sibi solito, dextera extenta, omnia sanctæ crucis vexillo signavit. Quædam vero vascula ibi cervisia adstabant plena, sed male gentili errore dæmoniacis incantationibus infecta. Quæ mox ob potentiam sanctæ crucis destructa crepuerunt, et quidquid liquoris habuerunt, in terram effuderunt. Territus vero rex et optimates illius hujus visione miraculi, sciscitabatur pontificem causam repentini prodigii. Cui sanctus respondit episcopus: Per quasdam maleficorum incantationes, ad decipiendas convivarum animas, diabolica in his latuit liquoribus potentia: sed virtute crucis Christi territa, sic invisibiliter de domo effugit ista, sicut visibiliter considerastis liquorem effundi in terram. Hæc vero res multis proficiebat in salutem. Nam plurimi, occultis diabolicæ fraudis catenis absoluti, auguriorum vanitate spræta, incantationum consuetudine relicta, ad veræ religionis convaluerunt C [*Boll.*, convolaverunt] puritatem, intelligentes divinæ potentia efficacia in suo famulo jacere signa [*Boll.*, efficaciam . . . facere signa], nihilque contra ejus sanctitatem antiqui serpentis valere machinamenta. Et quod ille ad perditionem paraverat aliorum, hoc Christi gratia ad redemptionem convertit plurimorum.

CAPUT IV.

Sancti Vedasti obitus, sepultura.

XVIII. Rexit [*Bolland.*, Rexerat] igitur præfatus Dei sacerdos Ecclesiam Christi, divina auxiliante gratia, annis circiter quadraginta ^c, sub magna evangelicæ prædicationis devotione, sub magno pietatis amore: ac per id temporis multitudinem populi catholico dogmate ad Christianæ fidei convertit sanctitatem. Claruit ubique divinæ cognitio legis, sanctissimum Christi nomen cunctorum audiebatur in ore, floruit in moribus castissimæ vitæ honestas, ardebat in pectoribus singulorum 170 cælestis patriæ amor, populus statutis diebus ad ecclesiam concurrebat, festa cum magno gaudio nostri Salvatoris opportunis celebrabantur diebus, eleemosynæ circa domos uberrime pauperibus dispertiebantur, verbum Dei quotidie per loca singula populis prædicabatur, hym-

que pocula gentili superstitione sacrata fuisse, indicat alia prior Vita S. Vedasti. *Id.*

^c *Annis circiter* 40. Ab anno circiter 500 ad 540: vid. *Bollandus* in *Comment. præv.*, § 3.

indicas laudes Deo horis canonicis chorus cantabat in ecclesiis. *Beatum dixerunt populum, cui hæc sunt: beatus populus cuius Dominus Deus ejus* (Psal. cxliii, 15). Omnes enim in pulchritudine pacis quiescebant, in agnitione veritatis gaudebant, in sanctitate Christianæ religionis lætabantur.

XIX. Postquam vero pius prædicator et sanctus Dei sacerdos, meritis maturus et annis, præmia sui laboris accipere debuit, Deo dispensante, in eadem Atrebata civitate validæ infirmitatis febre correptus est, divina prævidente misericordia, ut ubi plurimum in Dei sudavit servitio, inde ad palmam æternæ beatitudinis perveniret, et inter charissimorum manus filiorum animam suo redderet Creatori. Ut vero sui famuli obitum Deus designaret, visa est nocte quadam clarissimæ columna lucis, a culmine domus in qua sanctus jacebat sacerdos, usque ad summum cœli, horarum ferme spatio duarum, stare fastigium. Quod cum viro Dei diceretur, intellexit statim hoc signum suum demonstrare obitum. Vocavit igitur suos ad se filios, ut eorum precibus suam fidei Conditori commendaret animam. Et post dulces paternæ pietatis admonitiones, et extrema charitatis verba sacrosancto corporis et sanguinis Christi confirmatus viatico inter manus lacrymantium spiritum emisit. O dies sancto lætissima sacerdoti, sed cuncto mœstissima populo, quem tantus subito corporali vita deseruit pastor, quem tamen spirituali nunquam deseret intercessione, si sacræ illius admonitionis verba et probatissimæ vitæ vestigia sequi non desistat!

XX. Convenerunt itaque ad ultimas venerandi viri exsequias clerus et populus copiosus, aliarumque ecclesiarum sacerdotes, presbyteri, et diaconi. Sed mirum, inter lacrymantium voces in terra, psallentium, ut fertur, a quibusdam religiosis viris cœtus audiebantur in cœlo: et dum digno honoris officio feretrum, in quo jacebat corpus, paratum staret in medio, accedentes movere illud non valebant. Quid vero agerent, ambigebant; quo se verterent, nesciebant. Sciscitabantur a Scopilione [Al., a S. Phyléone] archipresbytero, viro equidem religioso, qui

* In mss. Marchianensi et S. Maximini apud Bollandistas hic ita pergitur et vita reliquis omissis concluditur: « Consilioque ab eo accepto foras civitatem in oratorio, quod sibi ipse paraverat, sepelirent Patrem. Qui mox facillime levantes feretrum portabant sanctum corpus cum luminibus, laudibus et hymnis, ad locum sibi placitum, sepelientes eum cum magno honore juxta altare ejusdem oratorii, nobilem terræ condentes thesaurum. In quo loco, divina præstante pietate usque hodie solent miracula fieri, quæ magis cernentium ore narrantur, quam dictantis stylo scribantur. Superveniente itaque tempore domus, in qua Deo dilectus diem obiit, flammis arrepta ardere cœpit. Sed vidente religiosa femina, Abita nomine, sanctus adveniens Vedastus, flammam a domo discussit, et ita incofumis remansit cum lectulo, in quo vir venerabilis sanctam ad cœlestia regna animam emisit, ut omnes agnoscerent quanta illius esset beatitudo in cœlis, cuius lectuli domus in

secretarius fuerat sermonum sancti Dei, si aliquid de sua eum testari sepultura memoraret: timentes ne forte illis hoc ideo accidisset, quia intra murum ejusdem civitatis illum sepelire disponebant. Quibus ille respondit, sæpius eum se audisse dicentem, quod nullus intra [Al., infra muros] muros civitatis sepeliri debuisset: quia omnis civitas locus debet esse vivorum, non mortuorum. Volebant siquidem illum in ecclesia beatæ semper virginis Mariæ, ubi sedi pontificali præsederat, tumulari. Ipse vero sepulturae suæ locum in oratorio, quod paupere sumptu, **171** id est, ligneis tabulis, prope litus Critionis ^b fluvii ædificaverat, fieri disposuisse cognoscitur. Quod licet ipse pro humilitate, qua semper usus est, fieri voluisset; omnes tamen qui aderant, attendentes meritorum ejus insignia, indignum ducebant tanti viri corpus in loco humili debere sepeliri: præsertim cum nec locus ipse habilis esset tanto monumento, nec, palude obsitus, foret accessibilis populo.

XXI. Dum talia inter se quererentur, venerabilis vir Scopilio, doctus virtute precum, ad solita sibi credidit arma currendum: ut videlicet oratio fidei obtineret, quod multa hominum manus viribus nequivisset. Unde cunctos hortans ad precem, ipse prior illacrymans, super corpus **sacratissimum** incumbens orationi, in hanc vocem, mœrore cordis affectus, erupit: Heu mihi, inquit, o beatissime Pater! quid vis, ut faciam, quoniam et dies in vespere declinat, et omnes qui ad tuas exsequias convenerunt, ad propria jam remeare festinant? Permite, obsecro, te perferri ad locum, qui tibi filiorum cura præparatus existit. Et his dictis, accipientes capulum, in quo sancti viri corpus jacebat examine, nullum onus sentientes, portaverunt eum subjectis humeris cum alacritate animi ad sepulturae locum. Sepelieruntque eum in ecclesia jam dicta beatæ Dei genitricis semper virginis Mariæ, in dextera parte altaris, ubi quondam pontificalis cathedræ fungebatur officio, nobilem terræ abscondentes thesaurum. In quo loco per aliquod jacuit tempus, quousque Domino revelante ad locum, ubi nunc fulget ejus memoria, est a viris sanctis Aut-

terris ardere non potuit: pro cuius meritorum quoque sanctitate, divina operante pietate, quotidie vel vetera narrantur miracula, vel nova videntur. (Hanc, quæ sequitur, clausulam vid. infra num. 24 in fine.) Felix quidem Atrebata civitas, tam excellenti munita patrono; etsi ruinis murorum vilescat, illius tamen meritorum nobilitate clarescit. Totus itaque populus pro ejus sanctitatis intercessione gaudeat, et omnipotenti Deo æternas adferat laudes, qui tam clarum illis perdonavit doctorem: cuius prædicatione viam veritatis agnovit; cuius precibus, si in firmitate fidei et vitæ sanctitate consistit, ab omni adversitate secunda permanebit, et usque ad perfectam beatitudinis gloriam perveniet, præstante Domino nostro Jesu Christo, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

^b Critionis fluvii. Aliis Trientionis, nunc vulgo le Crinon.

berto et Audomaro episcopis felici mutatione translatus.

XXII. Nunc autem, quid in eodem episcopo post ejus excessum visum est dignum memoriæ, referatur. Superveniente igitur tempore, domuncula, in qua Deo dilectus diem obiit, flammis arrepta ardere cœpit. Sed vidente quadam religiosa femina Abita nomine, sanctus adveniens Vedastus, flammam a domo discussit, et ita incolumis remansit cum lectulo, in quo vir Domini sanctam ad cœlestia regna animam emisit : ut omnes agnoscerent quanta illius esset beatitudo in cœlis, cujus lectuli domicilium in terris ardere non potuit.

CAPUT V.

Translatio corporis sancti Vedasti.

XXIII. Jacuit autem in loco eodem usque ad tempus beati Autberti, qui septimus ei in sede pontificali successit episcopus. Is autem, ut majorum relatione cognovimus, et ut innumerabilium hominum ore versatur, et quod oculis etiam factum probamus, dum quadam die post hymnos matutinos in humanis [Boll., in mœnibus; Fulbertus in Vita S. Autberti, stans in mœnibus] consistens, rubente aurora, Orientem versus intenderet; vidit eminus trans fluviolum, qui Crientio vocatur, virum præfulgidum virgam manu tenentem, basilicæ locum metiri. Quod ille cernens, revelante Deo, visionem cognovit angelicam : ostensumque est illi beatum illic Vedastum, annuente Christo, sine dubio transferendum. Qua revelatione certior factus, invitavit ad tantum opus beatum Audomarum, qui ea tempestate Tarnennæ Morinorum urbis episcopus, in Dei rebus magnificus habebatur. Qui licet jam senio pressus, et amissione luminum videretur debilius factus, animum tamen ut arcum habens spiritali studio intentum, illico promptus, Christo gressus tegente, festinus ad venerabilem pervenit Autbertum. At ille quid animo gereret, et quid sibi divinitus esset ostensum, referens, pari voto communique consilio cum magno populorum gaudio, qui undique confluerant, ad locum designatum beatissimum transtulerunt Vedastum. In qua translatione perhibetur beatus Audomarus lumen recepisse oculorum, sed illico precibus eandem, quam ultroneus ferebat, reimpetrasse cæcitatem. Parvipendebat quippe lumen carnalium oculorum, qui lumen meruit civium supernorum ^a.

^a Bollandus Comment. prævio num. 56 suspiciatur ea quæ sequenti numero 24 referuntur, addita fuisse post obitum Alcuini, ob hæc verba, quæ ibi leguntur : « Porro et miracula, quæ et tunc (in translatione) gesta sunt, et quæ jam (ab eo tempore) per annos ferme centum sexaginta per merita beati Vedasti patrata sunt, etc. » Qui anni, ait Bollandus, ab ea translatione, anno 667 facta, ad annum 804, quo obiit Alcuinus, non intercedunt. Neque etiam ab obitu sancti Vedasti iidem anni numerari possunt, quod ab anno 540 elapsi sint ducenti sexaginta anni, ut annus octingentesimus habeatur, circa quem vita hæc videtur emendata fuisse.

^b Nobiliacus. Hoc Nobiliacense monasterium postea nomine sancti Vedasti fuit insignitum, ac

172 XXIV. Porro autem miracula, quæ et tunc gesta perhibentur, et quæ jam per annos ferme centum sexaginta per merita beati Vedasti patrata sunt, nullo sunt stylo memoriæ tradita, excepto quod vocibus cantorum hujusmodi canitur Antiphona : *Hic est beatus Vedastus, cui templum fieri ab angelis jussum est hominibus.* Est autem locus ipse non longe ab eadem urbe, qui pro nobilitate sui Nobiliacus ^b primo est appellatus : sed procedente tempore tam insignis effectus, ut urbis nomine, quæ jam ruinis crebrioribus pene obsoleverat, vocitetur. Est namque et largitione fidelium sublimatus, et agmine monachorum, et aliorum Deo devotorum grege ^c refertus : ubi incessanter quotidie divina celebrantur præconia, et frequenter cœlestia facta sunt et fiunt miraculorum signa, quæ jam magis cernentium ore narrantur, quam dictantis stylo scribantur. Felix equidem Atrebatum civitas, tam excellenti munita patrono, etsi murorum ruinis vilesceat, illius tamen meritorum nobilitate clarescit. Totusque pro ejus sanctitatis intercessione gaudeat populus, omnipotentique Deo æternas referat laudes, qui tam clarum illi perdonavit doctorem, cujus prædicatione viam agnovit veritatis. Cujus precibus, si in fidei firmitate et vitæ sanctitate consistit, ab omni adversitate secunda permanebit, et usque ad perfectam beatitudinis gloriam perveniet, præstante Domino nostro Jesu Christo, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen ^d.

° ADHORTATIO

AD IMITANDAS VIRTUTES SANCTI VEDASTI
IN ACTIS DESCRIPTAS,

AUCTORE EODEM ALCUINO

Ex mss. Vedastino et Antwerpiensi.

1. Gaudete, dilectissimi fratres in Domino, qui ad sanctissimi Patris et protectoris nostri, sancti scilicet Vedasti, solemniam convenistis, et spiritali jucunditate lætamini, et ex intimo cordis affectu clementiam Domini nostri Jesu Christi collaudate, qui nos ab idololatriæ erroribus ad agnitionem sui sancti nominis per hujus sancti sacerdotis prædicationem perducere dignatus est. Sequamur unanimiter tam sancti doctoris vestigia : non simus tanti Patris degeneres filii; sed sanctitatem vitæ illius

etiamnum celeberrimum : cujus inscriptiones dabimus inter alia beati Alcuini poemata.

^c *Et aliorum devotorum grege.* Nimirum præter monachos. Notanda sunt hæc Alcuini verba, prout monet Mabill. tom. I Annal. libr. xv, num. 49, quo nomine secundi ordinis religiosos viros intelligit, quales postea fuere fratres *oblatis* seu *donatis*, qui monachorum nomine nequaquam censebantur.

^d Apud Bollandum ita hæc Vita clauditur : *perveniet. Obiit autem idem sacerdos Christi Vedastus VIII Idus Februarii, regnante Domino nostro Jesu Christo, etc., ut supra.*

^e In cod. Vindob. apud Lambecium nov. edit., tom. I Annal., pag. 634, titulus : *Homilia in die natali sancti Vedasti pontificis ad populum dicenda.*

morum nobilitate imitemur. Abjiciamus a nobis opera tenebrarum, et induamus nos arma lucis, sicut in die honeste ambulemus : quia nox ignorantiae recessit, et veræ scientiæ nobis lumen illuxit, ut filii lucis in omni castitate et pietate ambulemus. Non sint alicujus nequitiae vel malitiæ occulta in cordibus nostris semina : quia homo videt in faciem, Deus autem corda considerat, nec aliquid illius omnipotentiae oculis occultari potest. Præparemus nos in omni bonitate, ut præclarus pontifex et pius prædicator noster Vedastus gaudens nos ante tribunal summi judicis in die ultimo deducat, **173** quatenus ex numerositate filiorum illius cumulemur gloria, et nos cum illo desiderabilem audire mereamur sententiam : *Venite, benedicti Patris mei, percipite regnum, quod vobis paratum est ab origine mundi* (*Matth. xxv, 34*). Ille de cœlesti patria piis orationibus nostrum quotidie agonem adjuvare non desistit, desiderans nos [*Ms., Vedast., desiderans suos*] charissimos filios, quos paterna pietate genuit in Christo, ad gloriam perpetuæ venire beatitudinis. Quapropter, charissimi fratres, unusquisque in suo ordine secundum virium facultatem, fortiter diabolicis resistat suggestionibus, ut æternam triumphi coronam cum pio parente nostro accipere dignus efficiatur. *Non sunt enim condignæ*, ut ait Apostolus, *passiones hujus temporis ad superventuram gloriam, quæ revelabitur in nobis* (*Rom. viii, 18*). Igitur breve laboris tempus divina nobis voluit esse pietas, et agonis nostri retributionem esse perpetuam, et pro temporali tribulatione, permanentis gloriæ mercede gaudere.

II. Audivimus itaque, cum Deo dilecti sacerdotis Vita legeretur, quantam in omni bonitate habuit devotionem, quomodo per abstinentiæ rigorem suum castigavit corpus, qualiter per charitatis officia omnibus prodesse contendit. Incedamus cum omni alacritate mentis, et tota virium facultate illius vitæ vestigia, ut beatitudinis, in qua regnat cum Christo, consortes effici mereamur. Nulla carnalis concupiscentia, nulla sæcularis ambitio, impediatur iter nostrum. Curramus per opera pietatis ad cœlestis patriæ portas. Expectant nos cives æternæ civitatis, et rex ipse, qui vult omnes homines salvos fieri, nostram cum sanctis suis vehementer desiderat salutem. Decet enim nos illius esse cooperatores in salute nostra, qui nos in tantum dilexit, ut proprio Filio suo non parceret, sed pro nobis omnibus tradidit illum. Diligamus eum, quia ille prior dilexit nos : faciamus illius voluntatem, quia voluntas illius felicitas est nostra. Habeamus semper in mente quod ipsa Veritas cuidam diviti respondit in Evangelio : *Si vis vitam ingredi, serva mandata* (*Matth. xix, 17*). Quæ sunt mandata, nisi charitas Dei et dilectio proximi? In his duobus præceptis tota lex pendet et prophetæ. Dilectio itaque proximi in operibus misericordiæ comprobatur : qui sæculi habet substantiam, auxilietur non habenti. Qui doctrinæ habet scientiam, corrigat errantem, dicente apostolo Jacobo : *Qui converterit peccatorem*

ab errore viæ suæ, cooperavit multitudinem peccatorum suorum (*Jac. v, 20*). Scire debemus, charissimi fratres, quod quantas animas quisque lucratus fuerit Deo, tantas accepturus erit mercedem a Deo. Quantam gloriam habere putatis sanctum Vedastum in cœlesti regno cum Christo, qui tam innumerabilem populum sedula prædicatione Christo in terris acquisivit? Vel quanta sit gloria animæ illius speratis inter angelos, dum tantum honorem habet corpus illius inter homines? Vel quid non potest pietatis precibus impetrare in cœlis, qui tantis in mundo claruit miraculis? Sed omnibus miraculis major est evangelicæ prædicationis instantia, et sanctæ charitatis in corde fragrantia. Valde enim viriliter accepta Dominicæ pecuniæ talenta multiplicare studuit; ideo feliciter sibi Dominum audiet dicentem : *Euge serve bone et fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, super multa te constituam, intra in gaudium Domini tui* (*Matth. xxv, 23*). Parva sunt præsentis vitæ bona in comparatione futurorum honorum. Sed qui in his fideliter laborat, in illis fideliter requiescet.

III. Iste sanctus, ad cujus concurrere festa voluistis, pro multorum laboravit salute, ideo plurimorum præmia in die judicii suscepturus erit. Seipsum per abstinentiæ maceravit rigorem, aliis prædicationis profuit sedulitate, ideo laudabilis omnibus extat, juxta vocem sapientissimi Salomonis : *Memento justis cum laudibus, et nomen impiorum putrescet* (*Prov. x, 7*). Dum vita justorum laudatur, iniquitas impiorum quasi stercus detestatur ab omnibus. Quid est felicius quam in bona conversatione a Deo perpetuæ promereri beatitudinis gloriam, et omnium ore laudari? Cogitemus quotidie, qua fiducia veniamus ante tribunal summi judicis, quid boni operis nobiscum deferamus. Æquitas illius nullius accipiet personam; sed unicuique reddet secundum opera sua : et qui plus laborat in opere Dei, plus mercedis accipiet in regno Dei. Unusquisque in qua vocatione vocatus est, in ea viriliter suam operetur salutem. Omnibus cœlestis regni janua patescit, **174** sed meritorum qualitas alium introducit, alium expellit. Quam miserum est hominem a gloria excludi sanctorum, et æternis cum diabolo deputari flammis! Peccatorum sarcina animam submergit in tartara : justitiæ abundantia ad cœlestem evehit gloriam. Frequentemus sæpius ecclesiam Christi; audiamus in ea diligentius verba Dei; et quod aure percipimus, hoc corde retineamus, ut fructum boni operis feramus in patientia, et fraterno amore unusquisque alium adjuvare studeat. Habeamus præclara sanctissimi Patris nostri abundanter exempla in omni charitatis officio, in fidei fervore, in spei longanimitate, in perseverantia totius bonitatis illius. Quem tanta celebramus laude, et tanto diligimus amore, tota mentis intentione in omni conversatione sancta sequamur vestigia ejus, quatenus yiam vitæ illius currentes æternæ beatitudinis cum illo gloriam accipere mereamur, auxiliante nos rege æterno Domino nostro Jesu Christo, qui cum Patre

et Spiritu sancto vivit et regnat Deus per omnia sæ- A
cula sæculorum. Amen.

VERSUS AD RADONEM ABBATEM.

Noli, quæso, Pater, munuscula spernere nostra :
Parvula si videas, magna hæc dilectio mittit.

ALCUINI HYMNUS DE S. VEDASTO.

(Ex *Lambecio, loc. cit., pag. 413.*)

Christe Salvator hominis ab ore
Hostis antiqui superantis Adam,
Nostra clementer, Domine, precamur,
Suscipe vota.

Multa fecisti meritis tuorum
Dona, Vedasto propria dedisti,
Nos tui servi tua larga, Christe,
Corde rogamus.

Terra Francorum tenebras habebat
Horridas; dempsit radios salutis
Viscera nostra a pietate Patris,
Christe, refulge.

Vultibus cæcis pietate motus
Lumina clara dedit ipse sanctus,
Lucida fecit tenebrosa corda
Ignifer ille.

^a Ita quidem in codice scriptum est, sed de genuina hujus loci lectione nondum mihi satis con-

Debiles turbas, solita salute,
Reddidit sanas populo vidente;
Multa præclara, Domino favente,
Fortiter egit.

Mortifer ursus timidus recessit,
Voce Vedasti prohibentis, ultra
Terminum scriptum penetrare dirum
Omne per ævum.

Pectore puro pia verba vera
Auribus fudit populi fidelis :
Auxerat inde numerum piorum
Sedibus altis.

Olvia venit radians columna,
Splendida cæli comitata plebe,
Spiritus purum Domino vocante,
Fine beato.

^b Zabulo vieto fide cum labore
Belliger miles penetravit astra;
Præmia digno obtinet honore
Regis in aula.

Gloria laudis resonet in ore
Omnium Patris, genitricæque Prolis,
Spiritus sancti pariter resultet
Laude perenni. Amen.

B

stat. LAMBEC. Forte legendum: *Miserans nostri.*

^b *Zabulo* apud veteres pro *diabolo*. Vid. Lambec.

175 OPUSCULUM TERTIUM.

VITA BEATISSIMI RICHARII PRESBYTERI.

PRÆFATIO AD CAROLUM IMPERATOREM.

Domino semper venerabili semperque desiderabili,
piissimo sanctæ Ecclesiæ tutori, gratia Dei semper
Augusto Carolo, vestræ salutis perpes amicus Albi-
nus.

Remorante vestræ excellentiæ pietate in loco sancto
et merito venerabili Centula ^a, cum et ego vestræ
gloriæ servus, vestræ pietatis vestigia ibidem
proscutus, aliquantisper commorarer; oraverat
meam parvitatem vir magnus in Christo dominus et
venerabilis abbas Angilbertus ^b, quo in laudem Con-
ditoris, qui mirabilis semper apparet in electis suis,
quemdam libellum stylo simpliciori digestum, de
vita sanctissimi ac vere magnifici confessoris Ri-
charii cultus adnotarem. Dumque exauditis conti-
nuo precibus ejus, quæ ipsi divinæ majestati exaudi-
biles et charæ noscuntur, eundem mihi exhiberi li-
bellum petissem; non parum miratus sum cur tanti
nominis confessor, quem tantarum virtutum opera-
torum esse constabat, quemque prisca miracu-

^c lorum patratiōne post ipsos apostolos mihi ferebat
secundum, tam modico gestorum volumine pot' retur.
Idque mihi stupefienti innotuit jam dictus mira-
bilis vir Angilbertus, ac spirituales fratres ejusdem
sancti loci, haberi apud se, quin etiam apud diver-
sas ecclesias, codicem alium ^c grandioris quantita-
tis, in quo scilicet illa miracula legebantur, quibus
non immerito sanctum Christi confessorem omnis
Gallia attollebat. Cujus simplex et minus polita lo-
cutio quia fratribus ad recitandum in populo aptior
[*Al.*, in populum aptior] videbatur sufficere sibi
eamdem descriptionem consenserunt. Dumque in iis
quæ rogabant prænotandis jamjamque animos appli-
carem, repente vestræ pietatis nuntio sum conven-
tus, uti ea quæ tractabam sic notarem, sicut vera
sapientiæ vestræ auribus inferenda. Hinc ego vocatus
notario, et fixo præ oculis jam dicto libello, ea quæ
referre videbatur de conversione, de moribus, de
continentia et sanctitate vere incomparabili, necnon
de glorioso transitu ejus ad Christum, seu de rela-

^a Accessum Caroli Magni ad monasterium Centu-
lense, ibique ab eo Pascha celebratum an. 800, te-
stantur Annales Eginhardi, Tiliari, Loiseliani, et
paucos alii scriptores. Sed potuit postea ibidem
fuisse, cum jam esset in Augustum Cæsarem coro-
natus.

^b Abbas Angilbertus. Cujus Vita illustravit Bol-

landus ad diem 18 Febr. et Mabiltonius in Actis
SS. O. S. Ben. sæc. iv. Angilbertus coronationi Ca-
roli Magni adfuit anno 800 in Natalitibus Christi, et
ad superos transit anno 814.

^c *Codicem alium*. Excidit codex iste, qui gesta san-
cti Richarii, rudiori stylo digesta, cum libro mira-
culorum continebat. BOLLAND. MABIL.